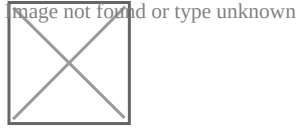

Πρωτοχρονιάτικα κάλαντα στο Αιγαίο

/ [Πεμπτουσία](#)

Τα κάλαντα της Πρωτοχρονιάς από τόπο σε τόπο διαφέρουν. Έχουν διαφορετική διάλεκτο, μελωδία και ρυθμό μεταξύ τους. Φυσικά, το θέμα των καλάντων αυτών είναι κοινό: η γιορτή του αγίου Βασιλείου [Aegean_nisia_mesa](#) αρχή της νέας χρονιάς. Γι' αυτό και σε πολλές περιοχές το εορταστικό τραπέζι της Πρωτοχρονιάς λέγεται και τραπέζι του «Αϊ-Βασιλείου». Το σπίτι είναι ανοιχτό για να κεραστεί ο Άγιος και το τραπέζι είναι στρωμένο, για να είναι πλούσιο όλο τον χρόνο.

Πολλά τα κάλαντα, λοιπόν, και πολλά και διαφορετικά τα πρωτοχρονιάτικα έθιμα. Πολλά από αυτά διατηρούνται μέχρι και σήμερα. Παρακάτω θα δούμε μερικά από τα έθιμα αυτά και θα ακούσουμε και τα κάλαντα που τα συνοδεύουν.

Θα ταξιδέψουμε σε τρία νησιά. Το πρώτο από αυτά είναι η **Ικαρία**. Τη μέρα της Πρωτοχρονιάς, οι καλαντιστές (παρέες παιδιών ή και ενηλίκων που ψάλλουν τα κάλαντα) πηγαίνουν από σπίτι σε σπίτι, τραγουδούν και χορεύουν και εύχονται για τον καινούριο [2_Kordis_kalanta](#) χρόνο. Τα κεράσματα που τους προσφέρουν οι νοικοκυρές, τα φυλάνε σε ένα σακί. Αυτό γίνεται όλη την ημέρα. Οι νοικοκυρές μένουν στα σπίτια τους και περιμένουν να περάσει μέχρι και η τελευταία παρέα για να τους ευχηθεί. Μόλις περάσουν οι καλαντιστές απ' όλα τα σπίτια, συγκεντρώνονται είτε στο καφενείο του χωριού είτε σε κάποιο σπίτι και απολαμβάνουν τα κεράσματα που έλαβαν, πίνοντας ικαριώτικο κρασί. Αυτό είναι το έθιμο των «αγερμών» (αρχαία κάλαντα). Οι αρχικοί στίχοι καλάντων της Ικαρίας λένε τα εξής:

Άγιος Βασίλης έρχεται

Οπίσω απ' το καμάρι

Βαστάει μυζήθρες και τυριά

Βαστάει κι έν' αγκινάρι.

**Φέρτε μας κρασί να πιούμε και του χρόνου να σας πούμε,
και του χρόνου να σας πούμε φέρτε μας κρασί να πιούμε.**

%kalanta_Ikaria%

Στη **Χίο**, τα κάλαντα, λόγω της αγάπης που έχουν οι Χιώτες για τη θάλασσα και τη ναυτιλία, δε αναφέρονται μόνο στην ευλογία του αγίου Βασιλείου για τον καινούριο χρόνο, αλλά και σε αυτήν του αγίου Νικολάου, προστάτη των ναυτικών:

[3_Agios Basileios](#)

Image not found or type unknown

Image not found or type unknown

Καλησπερίζω

φέρνοντας αγέρα μυρωμένο

απ' τ' αφρισμένα κύματα ιλιοτραγουδισμένο.

**Άγιε μου Βασιλάκη μου και Άγιε μου Νικόλα προστάτεψε τους ναυτικούς
την ώρα του υκλώνα.**

**Χρόνια πολλά να 'στε καλά και σεις και οι δικοί σας να 'ρθουνε τα ξενάκια
σας κι όλοι οι ναυτικοί σας.**

**Σε όλους σας ευχόμαστε αγάπη ειρήνη υγεία καλή καρδιά χαμόγελο και
θεία ευλογία.**

%_Xios_kalanta%

Στη Χίο, όπως και σε πολλά άλλα μέρη της Ελλάδας, δεν στόλιζαν παλαιότερα χριστουγεννιάτικο δέντρο, αλλά κατασκεύαζαν και διακοσμούσαν ένα μικρό πλοίο. Τιμούσαν έτσι και τους ναυτικούς τους, που μπορεί να έλειπαν σε κάποιο ταξίδι

αλλά και τον στόλο που ελευθέρωσε τη Χίο από την τούρκικη κατοχή. Οι

καλαντιστές λοιπόν, της

Χίου γυρνούσαν από

σπίτι σε σπίτι λέγοντας τα κάλαντα και η καθεμιά από αυτές τις παρέες είχε το караβάκι της. Οι παρέες ανταγωνίζονταν μεταξύ τους ποια θα φτιάξει το καλύτερο και τα караβάκια γίνονταν όλο και πιο όμορφα, όλο και πιο προσεγμένα. Μπορεί αυτό το έθιμο σιγά – σιγά να εκλείπει, αλλά στην πόλη της Χίου, κάθε παραμονή Πρωτοχρονιάς, γίνεται διαγωνισμός μεταξύ των μαθητών για το πιο όμορφα κατασκευασμένο караβάκι.

Τέλος στη **Λέσβο**, ένα έθιμο που τείνει επίσης να εκλείψει είναι αυτό του «αμίλητου νερού». Κι εδώ οι καλαντιστές ψάλλουν τα κάλαντα από σπίτι σε σπίτι, όμως στην παρέα τους έχουν και κάποιον που κουβαλάει «το αμίλητο νερό», το οποίο είναι αγίασμα από την εκκλησία της Παναγίας της Φανερωμένης. Το αμίλητο

νερό μεταφέρεται μέσα σε ένα κουμάρι, δηλαδή μια στάμνα, και μοιράζεται στις νοικοκυρές, οι οποίες με τη σειρά τους ραντίζουν με αυτό τις τέσσερις γωνιές του σπιτιού. Εικ 7 Κανόνας είναι, αυτός που κουβαλάει το «αμίλητο νερό» να μη μιλήσει καθόλου πριν και κατά τη μεταφορά του αγιάσματος. Η υπόλοιπη παρέα βέβαια, τραγουδάει δυνατά στα σοκάκια και στα σπίτια τα πρωτοχρονιάτικα κάλαντα της Μυτιλήνης:

**Αρχιμηνιά και αρχιχρονιά
και αρχή του Γεναρίου,
κι αρχή που βγήκεν ο Χριστός
στη γη να περπατήσει.**

8_Iakovidis_kalanta

Εριρέμ, έρου - εριρέμ.

%Lesvos_kalanta%

Image not found or type unknown

Αυτά ήταν μόνο τρία από τα

πολλά πρωτοχρονιάτικα έθιμα που διατηρούνται στα νησιά μας αλλά και σε όλη την Ελλάδα. Μέσα από τα κάλαντα της Πρωτοχρονιάς βλέπουμε την αγάπη των Ελλήνων για το τραγούδι, τη φιλοξενία τους, την παράκλησή τους για ευημερία και καλοτυχία στα σπίτια όλων αλλά και την πίστη τους στον άγιο Βασίλειο, η γιορτή του οποίου σηματοδοτεί και ευλογεί την πρώτη μέρα κάθε χρόνου.

Αλέξανδρος Σαββόπουλος